

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנים בני כשתילי זרעים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון זרע שמשון המבואר

פרשת האזינו

אות ג

פרשת וזאת הברכה

אות ז

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל
האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר
נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'
שחי לפני ב-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע
והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני
גלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות
יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון
שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה"

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר השבוע 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקה, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידנו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובדאי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים וחי' שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותינו הקדושים, בדאי לא על רבינו הקדוש וז"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהא לטי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבנו, אא ממנו שמיציאם לדינו כברי שנוכל לתקנם ולשלכם במהרהדות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשְׁת הָאֲזִינוּ

ג

עַל פֶּסוּק (שְׁמוֹת ל"ב, י"א) 'לָמָּה ה' יַחְרָה אֶפְךָ
בְּעַמְּךָ', אָמַר מֹשֶׁה, רְבוֹן הָעוֹלָמִים, עָשׂו
לְךָ סִיוֵעַ וְאַתָּה כּוֹעֵס עֲלֵיהֶם, הֵעֱגַל הַזֶּה
שָׁעָשׂו יְהִי מִסִּיעֶךָ, אַתָּה תִּזְרִיחַ הַחֲמָה
וְהוּא הִלְבֵּנָה, אַתָּה הַפּוֹכְכִים וְהוּא
הַמְזַלֹּת, אַתָּה מוֹרִיד הַטֵּל וְהוּא מְשִׁיב

יִזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהִי (דְּבָרִים ל"ב, י"ז),
פֶּרֶשׁ רַשִׁי, כְּתִירוֹמּוֹ, לִית
בְּהוֹן צָרוּךְ. אֵלּוּ הֵיָה בָּהֶם צָרוּךְ, לֹא
הִיָּתָה קִנְאָה בְּפֹלָה כְּמוֹ עֲכָשׁו, עַכ"ל.
מִקְשִׁים הַמְּפָרְשִׁים, דִּהָא אִיתָא
בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (שְׁמוֹ"ר מ"ג, ו)

פסוק 'יזבחו
לשדים לא
אלה' פירוש
רש"י
והתרגום

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבָאָר

ג

טַעַם קִנְאָת הַקַּב"ה עַל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָדָה אֵף שֶׁאֵין בָּהּ מִמַּשׁ
וְשֶׁהִיא מְרֻבָּה מִקִּנְאָתוֹ עַל עֲשִׂיַּת יִשְׂרָאֵל אֶת הֵעֱגַל לִמְנַחֵי עֲבוּרָם

מִקְשִׁים הַמְּפָרְשִׁים עַל דְּבָרֵי רַשִׁי, דִּהָא
אִיתָא בְּמִדְרָשׁ רַבָּה (שְׁמוֹ"ר מ"ג, ו) ¹ עַל הַפֶּסוּק
(שְׁמוֹת ל"ב, י"א) ² 'לָמָּה ה' יַחְרָה אֶפְךָ בְּעַמְּךָ',
אַחֲרֵי שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בַּעֲגַל וְכַעַס הַקַּב"ה
עֲלֵיהֶם, אָמַר מֹשֶׁה לִּפְנֵי הַקַּב"ה, רְבוֹן
הָעוֹלָמִים, יִשְׂרָאֵל שָׁעָשׂו אֶת הֵעֱגַל, עָשׂו לְךָ
סִיוֵעַ - הִכִּינוּ לְךָ כַּח שִׁסִּיעַ לְךָ, וְאִם כֵּן
לָמָּה אַתָּה כּוֹעֵס עֲלֵיהֶם, הִרִי הֵעֱגַל הַזֶּה
שָׁעָשׂו יְהִי מִסִּיעֶךָ, אַתָּה תִּזְרִיחַ הַחֲמָה
בְּיוֹם, וְהוּא יִזְרִיחַ אֶת הַלְּבָנָה בַּלֵּילָה, אַתָּה
תִּזְרִיחַ אֶת הַפּוֹכְכִים, וְהוּא יִנִּיעַ אֶת

תמיהה על דברי רש"י שהקב"ה כועס ביותר על שעבדו
לאֵלוֹה שֶׁאֵין בּוֹ כַח, מְדַבֵּר הַמְּדַרְשׁ

עַל הַפֶּסוּק (דְּבָרִים ל"ב, י"ז) ^א יִזְבְּחוּ לִשְׂדִים
לֹא אֱלֹהִי, פֶּרֶשׁ רַשִׁי, כְּתִירוֹמּוֹ, שִׁישְׂרָאֵל
הָיוּ זֹבְחִים לַפְּסִילִים דְּלִית בְּהוֹן צָרוּךְ -
שֶׁאֵין בָּהֶם שׁוֹם כַּח וְתוֹעֵלַת, וְעַל כֵּן בַּעֲרָה
בָּהֶם קִנְאָתוֹ שֶׁל הַקַּב"ה. וּמִבְּאֵר רַשִׁי, שֶׁאֵלּוּ
הִיָּה בָּהֶם - בַּפְּסִילִים, צָרוּךְ - כַּח וְתוֹעֵלַת, לֹא
הִיָּתָה קִנְאָה בְּפֹלָה - מְרֻבָּה, מֵאֵת הַקַּב"ה
עַל עוֹבְדֵיהֶם, כְּמוֹ עֲכָשׁו שְׁעוֹבְדִים לַפְּסִילִים
שֶׁאֵין בָּהֶם שׁוֹם כַּח אוֹ תוֹעֵלַת ^ב, עַכ"ל.

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

הַמְּדַרְשׁ, וְרַבִּי נַחֲמִיָּה אָמַר, בַּשָּׁעָה שֶׁעָשׂו יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ
מַעֲשֶׂה, עֲמַד לוֹ מֹשֶׁה מִפִּיִּס אֶת הָאֱלֹקִים, אָמַר, רְבוֹן
הָעוֹלָם, עָשׂו לְךָ סִיוֵעַ, וְאַתָּה כּוֹעֵס עֲלֵיהֶם, הֵעֱגַל הַזֶּה
שָׁעָשׂו יְהִי מִסִּיעֶךָ, אַתָּה מוֹרִיד אֶת הַחֲמָה וְהוּא
הִלְבֵּנָה, אַתָּה הַפּוֹכְכִים וְהוּא הַמְזַלֹּת, אַתָּה מוֹרִיד אֶת
הַטֵּל וְהוּא מְשִׁיב רֻחוֹת, אַתָּה מוֹרִיד גְּשָׁמִים וְהוּא
מַגְדֵּל צִמְחִים, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מֹשֶׁה, אֵף אַתָּה
טוֹעָה כְּמוֹתָם וְהוּא אֵין בּוֹ מִמַּשׁ, אָמַר לוֹ, אִם כֵּן
לָמָּה אַתָּה כּוֹעֵס עַל בְּנִיךָ, הוּי 'לָמָּה ה' יַחְרָה אֶפְךָ
בְּעַמְּךָ'. ה. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי
ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה ה' יַחְרָה אֶפְךָ בְּעַמְּךָ אֲשֶׁר

א. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'יִזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהִים אֱלֹהִים לֹא
יִדְעוּם הַדָּשִׁים מִקְרָב כִּי לֹא שָׁעָרוּם אֲבִתֵּיהֶם'.
ב. הָרֵא"ם הֵבִיא שֶׁכֵּן הוּא בַּסְּפָרִי (פֶּרֶשְׁתָּנוּ פִּסְקָא
שִׁיח'), 'יִזְבְּחוּ לִשְׂדִים לֹא אֱלֹהִי', אֵילוּ הָיוּ עוֹבְדִים
לַחֲמָה וְלַלְבָּנָה לְכּוֹכְבִּים וְלַמְזֻלּוֹת, וְלַדְּבָרִים שֶׁהֵם
צוּרֵךְ לַעֲוֹלָם, וְהִנֵּה לַעֲוֹלָם בָּהֶם, לֹא הִיָּתָה קִנְאָה
כְּפֹלָה. אֵלּא הֵם עוֹבְדִים לַדְּבָרִים שֶׁאֵין מְטִיבִים לָהֶם,
אֵלּא מְרִיעִים לָהֶם. וְרֵאָה בְּרֵא"ם, הַטַּעַם שֶׁאֵין לַפֶּרֶשׁ
הַכְּתוּב כַּפְּשׁוּת מִשְׁמַעוֹתוֹ. ג. כִּךְ הַקִּשָּׁה
בַּשְּׁפָתִי חֲכָמִים עַל דְּבָרֵי רַשִׁי שֶׁם. וְרֵאָה כַּעֲנִין קוֹשִׁיא
זו, בִּפְנֵי תוֹאֵר הַשְּׁלֵם (שְׁמוֹ"ר מ"ג, ז). ד. לְשׁוֹן

אֲדַרְבָּא מִשְׁמַע דְּאִם אִין בְּה מִמֶּשׁ, יֵשׁ
קִנְיָה בְּפֻלָּה.

וְלִדְיָן קִשְׂיָא לִיתָא, שְׁהִרִי אִיתָא
בְּמִסְכָּת עֲבֹדָה זָרָה פֶּרֶק רַבִּי
יִשְׁמַעֲלֵא (נח, א), כְּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם (דברים ה,

רוחות וכו'). אָמַר תְּקַדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָף
אֵתָה טוֹעָה בְּעֵגֶל, הִרִי אִין בּו מִמֶּשׁ.
אָמַר לוֹ, אִם כֵּן לָמָּה ה' יַחְרֶה אַפָּךְ
בְּעַמְּךָ. דְּמִשְׁמַע מִזָּה שְׁאִם אִין בּו מִמֶּשׁ,
אִין רְאוּי לְהִיּוֹת קִנְיָה. וְלִפִּי פְרוּשׁ רַשִּׁי

זרע שמשון המבאר

בְּה מִמֶּשׁ, יֵשׁ קִנְיָה בְּפֻלָּה - הכעס
מרובה, שהחליפוהו בדבר גרוע שאין בו
כח ותועלת.

התמיהה מהמדרש היא על דברי הגמרא

וְלִדְיָן קִשְׂיָא לִיתָא - אין כאן קושיה,
ויש ליישבה שְׁהִרִי אִיתָא בגמרא בְּמִסְכָּת
עֲבֹדָה זָרָה בְּפֶרֶק רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵא (נח, א),
ששאל אגריפס את רבן גמליאל, כְּתוּב
בְּתוֹרַתְכֶם (דברים ד, כד) 'אֵל קִנְיָא' - שהקב"ה
ברוגזו יפרע מהעובדי עבודה זרה. ולפי
משמעות תיבת 'קנא' שכביכול הקב"ה מקנא
בהם כקנאת איש בגדולתו של רעהו", קשה,
למה הקב"ה מתקנא לנקום מהם, שפָּלוּם

הַמְּזֻלֹּת, אֵתָה תַּהִיָּה מוֹרִיד אֶת הַפֶּלַע עַל
הָאָרֶץ, וְהוּא יִהְיֶה מִשִּׁיב - מנשב את
הרוחות וכו'. אָמַר לוֹ תְּקַדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא
למשה, וְכִי אָף אֵתָה טוֹעָה בְּעֵגֶל, לחשוב
שח"ו הוא יכול לסייעני, וְהִרִי אִין בּו
מִמֶּשׁ. אָמַר לוֹ מִשָּׁה לְהַקְבִּיָּה, אִם כֵּן
שֶׁאִין בּו מִמֶּשׁ, 'לָמָּה ה' יַחְרֶה אַפָּךְ
בְּעַמְּךָ', למה אתה כועס על שעשו דבר
שֶׁאִין בּו מִמֶּשׁ.

דְּמִשְׁמַע מִזָּה, שְׁאִם אִין בּו מִמֶּשׁ, אִין
רְאוּי לְהִיּוֹת לְהַקְבִּיָּה קִנְיָה - כעס על
עובדיו, שנחשב רק כמעשה שטות. וְלִפִּי
פְרוּשׁ רַשִּׁי כאן, אֲדַרְבָּא מִשְׁמַע, דְּאִם אִין

ציונים ומקורות

(פסוק כא), ופירש רש"י, הבעירו חמתי. והוא מלשון
כעס המביא נקמה. ואגריפס שר הצבא הבין
שכהקנאה הנאמרת באדם שהוא מתקנא על כבוד
גדול שיש לחבירו, כמו כן הקב"ה מתקנא כביכול
בעבודת כוכבים על כבודה, ולכן תמה שאין שייך
כך לגבי הקב"ה, כי מה יש לגבור לקנאות בחלש
וכו'. והשיבו רבן גמליאל, במשל לנושא אשה
שניה, שאם השניה חשובה ממנה, אין הראשונה
כועסת על בעלה בשביל כך, לפי שראוי לו לקחת
אשה חשובה לתועלתו, אבל אם היא פחותה ממנה,
היא כועסת על בעלה, שלשם מה לקח לו אשה
נוספת שאין לו בה שום תועלת או כבוד. וכך קנאת
הש"י ב"ה אינו על העבודת כוכבים הפחותה, רק
יש לו קנאה ונקמה על עובדיה. ז. לשון
הפסוק, 'כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֵקֶלֶה הוּא אֵל קִנְיָא'.
ח. אמנם לפי פשוטו, הכוונה היא שהקב"ה כועס
מאוד על עובדי עבודה זרה וברוגזו יפרע מהם. על
פי רש"י (דברים שם). ובביאור תיבת 'קנא', ראה
רש"י (בראשית ל, א; במדבר כה, יא) שהוא נקמה
הבאה מתוך הקצף. אולם אגריפס הבין ש'קנא'
היינו מענין קנאה בדומה לקנאת איש במעלת חברו,
וכמו שנתבאר בדברי המהרש"א, שהובא בהערה
לעיל בסמוך.

הוצאת מארץ מצרים בכת גדול ובכד חזקה'.
ו. לשון הגמרא, שאל אגריפס שר צבא את רבן
גמליאל, כתיב בתורתכם 'כי ה' אלהיך אש אוכלה
הוא אל קנא', כלום מתקנא אלא חכם בחכם, וגבור
בגבור, ועשיר בעשיר. אמר לו, אמשול לך משל
למה הדבר דומה, לאדם שנשא אשה על אשתו,
חשובה ממנה אין מתקנאה בה, פחותה ממנה
מתקנאה בה. שאם השניה חשובה ממנה, אין
הראשונה כועסת על בעלה בשביל כך, לפי שראוי
לו לקחת אשה חשובה לתועלתו, אבל אם היא
פחותה ממנה, היא כועסת על בעלה, שלשם מה
לקח לו אשה נוספת שאין לו בה שום תועלת או
כבוד. וכמו כן, מה שכתוב שהקב"ה מקנא בעובדי
עבודה זרה, אין הכוונה שהוא ח"ו מקנא באילנים
עצמם, שכן אין בהם ממש, וכלום מתקנא אלא חכם
בחכם וכו'. רק הכוונה שהוא מתקנא להעניש את
עובדיהם שעזבו אותו, ולכן כיון שאין שום תועלת
בעבודה זרה, הקנאה והעונש חמורים יותר. וביפה
תואר (שמו"ר שם) ובמהרש"א (ח"א שם ד"ה כלום)
כתבו לבאר, שהקנאה מתפרשת בשני אופנים, א.
שמקנא וחומד למעלה וכבוד או טובה של חברו.
ב. כמו קנאה הנאמרת בכל מקום לגבי הקב"ה כגון
'יקניאוהו בורים' (דברים לב, טז) 'קנאוני בלא אל'

הָתָם בַּמִּדְבָּר, שְׁאָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שָׂאֵם אֵין בּוֹ מִמֶּשׁ, לָמָּה ה' יַחְרָה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ, הִינּוּ דֹקָא בַּעֲוֹן הָעֵגֶל, שְׁלֹא בִקְשׁוּ אֶלֶּא שְׁיִהְיֶה לָהֶם כְּמוֹ מְנַהִיג בְּלִבָּר, וְלֹא כָּפְרוּ בַּתּוֹרָה, וְלֹא הוֹדּוּ בַּעֲבוּדָה זָרָה, כְּדַבְּרֵי רִשְׁי' ז"ל.
(שמו"ר מג, ו-ז), וְעִיִּין שָׁם בִּיפֶה תֵּאָר (השלם,

כד) 'אל קנא', כלום מתקנא אלא חכם בְּחָכְמָה גְּבוּרָה גְּבוּרָה וְכו'. מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁנֶּשֶׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ, חֲשׂוּבָה מְנַהֵג, אֵין מִתְקַנָּא בָּהּ. פְּחוּתָה מְנַהֵג, מִתְקַנָּא בָּהּ. וְהִינּוּ מִמֶּשׁ כְּדַבְּרֵי רִשְׁי' ז"ל.
אַלֶּא וְדַאי צְרִיךְ לִזְמַר, דְּמַאי דְּאִמְרִינִי

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

מִמֶּשׁ. וְהָרִי דְּבָרֵי הַגְּמֵרָא, הִינּוּ מִמֶּשׁ כְּדַבְּרֵי רִשְׁי' ז"ל, שֶׁכְּשֶׁאֵין בָּהּ מִמֶּשׁ מִתְרַבֵּה כַּעֲסוֹ וְקִנְאָתוֹ. וְאֵם כֵּן, נִמְצָא שֶׁהַקּוֹשִׁיָא מִהַמְּדֵרֶשׁ הִיא עַל הַגְּמֵרָא שֶׁמְבֹאֵר בָּהּ כְּדַבְּרֵי רִשְׁי'.

ישראל התכוונו שהעגל יהיה רק מנהיג
ולא עבודה זרה ממש

אַלֶּא וְדַאי צְרִיךְ לִזְמַר - לִיִּשְׁבֵּשְׁבֵּשׁ שֶׁלֹּא יִהְיוּ סוֹתֵרִים שְׁנֵי מֵאִמְרֵי חֲז"ל אֱלוֹ, דְּמַאי דְּאִמְרִינִי הָתָם בַּמִּדְבָּר, שְׁאָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שָׂאֵם אֵין בּוֹ - בַּעֲגַל מִמֶּשׁ, אֵם כֵּן 'לָמָּה ה' יַחְרָה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ', הִינּוּ דֹקָא בַּעֲוֹן הָעֵגֶל, שְׁלֹא בִקְשׁוּ יִשְׂרָאֵל בַּמַּעֲשֶׂה זֶה לְכַפּוֹר בָּהּ, אַלֶּא שְׁיִהְיֶה לָהֶם הָעֵגֶל כְּמוֹ מְנַהִיג בְּלִבָּר, שִׁילַךְ לִפְנֵיהֶם כְּמוֹ מֶשֶׁה, וְעַל יְדוֹ תְּבוֹא עֲלֵיהֶם הַהִשְׁפָּעָה מֵאֵת הַקִּבְ"ה, וְלֹא כָּפְרוּ בַּתּוֹרָה, וְלֹא הוֹדּוּ בַּעֲבוּדָה זָרָה, כְּדַאֲרֵיתָא הָתָם בַּמִּדְבָּר (שמו"ר מג, ו-ז), וְעִיִּין שָׁם בִּיפֶה תֵּאָר הַשְּׁלֵם (ד"ה עשו).

מִתְקַנָּא אַלֶּא חָכָם בְּחָכְמָה אַחֵר, לִפִּי שְׂרׁוּאָה שֶׁהוּא חָכָם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, אוֹ גְּבוּרָה גְּבוּרָה וְכו' אַחֵר, אֲבָל הַקִּבְ"ה שֶׁהוּא מְנַהִיג כָּל הָעוֹלָמוֹת, לָמָּה הוּא מִתְקַנָּא בַּעֲבוּדֵי הָאֱלִילִים וְהָרִי אֵין בָּהֶם שׁוֹם מִמֶּשׁוֹת. וְהַשִּׁיב לוֹ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהַכּוֹנֵנָה הִיא לְקִנְיָה שֶׁל כַּעַס וְנִקְמָה, וְלֹא קִנְיָה שֶׁהָאָדָם מְקַנָּא בְּגִדּוּלְתּוֹ שֶׁל זֹלָתוֹ הִיתִירָה מִשְׁלוֹ, וּבִיָּאֵר לוֹ זֹאת עַל פִּי מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁנֶּשֶׂא אִשָּׁה שְׁנִיָּה, עַל אִשְׁתּוֹ - בַּחֲיֵי אִשְׁתּוֹ הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁאֵם הַשְּׁנִיָּה חֲשׂוּבָה מְנַהֵג - מִן הָרִאשׁוֹנָה, אֵין הָרִאשׁוֹנָה מִתְקַנָּא בָּהּ - אֵינָה כּוֹעֶסֶת עֲלֶיהָ, שֶׁמִּבִּינָה בִּדְעוּתָהּ שֶׁמִּפְנֵי חֲשִׁיבוּתָהּ נִשְׂאָה בַּעֲלָהּ, אֲבָל אֵם הִיא פְּחוּתָה מְנַהֵג בַּחֲשִׁיבוּת, הָרִי הִיא מִתְקַנָּא בָּהּ - כּוֹעֶסֶת עֲלֶיהָ. וְכֵן הַקִּבְ"ה מִתְקַנָּא וְכוֹעֵס עַל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, עַל שֶׁעֲזָבוּ אוֹתוֹ, וְהִלְכוּ לַעֲבוֹד אֶת הָאֱלִילִים שֶׁאֵין בָּהֶם

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

רב] חטאו, ולא עמי [ישראל], אם עמי חטאו, לא עמך חטאו, הוי 'למה ה' יחרה אפך בעמך'. ומבואר, שעיקר החטא של עבודה זרה היה רק מהערב רב, ולא מישראל [וכך פירש ביפה תואר שם].
י. לשון היפה תואר, עשו לך סיוע, לפום ריהטא משמע, שמשם הערים לומר כן, כדי שישכננו ה' שזה שקר, שאין בו ממש, ואז ישיב [משנה] אם כן למה אתה כועס. וקשה וכו', וכן מה טענה היא מה שאמר אם כן שאין בו ממש למה אתה כועס על בניך וכו', אדרבה היא הנותנת לחרות אף ה' להמיר כבודו בלא יועיל, כי זו חרפה יותר גדולה, וכמה שאמרו בפרק רבי ישמעאל וכו' אמשול לך משל למה הדבר דומה, לאדם שנשא אשה על אשתו, חשוכה ממנה אין מתקנא, פחותה ממנה מתקנאה, הרי שלפי שאין

מ. וכמו שאמרו שם, ורבי נחמיה אמר, בשעה שעשו ישראל אותו מעשה, עמד לו משה מפיס את האלקים, אמר, רבון העולם, עשו לך סיוע ואתה כועס עליהם, העגל הזה שעשו יהיה מסייעך, אתה מזריח את החמה והוא הלבנה, אתה הכוכבים והוא המזלות, אתה מוריד את הטל והוא משיב רוחות, אתה מוריד גשמים והוא מגדל צמחים, אמר הקדוש ברוך הוא, משה אף אתה טועה כמותם והלא אין בו ממש. אמר לו, אם כן למה אתה כועס על בניך, הוי 'למה ה' יחרה אפך בעמך'. וכפי שביאר היפה תואר, שכוונת המדרש שישראל לא התכוונו שהעגל יהיה לעבודה זרה, וכפי שהובא דבריו להלן. ובהמשך המדרש, דבר אחר, 'למה ה' יחרה אפך בעמך', אמר משה, לא כך אמרת לי 'כי שחת עמך' עמך [העבר

אֲדָרְבָּא חֲמור יוֹתֵר הָעוֹן שְׁלָהֶם, לְפִי
שָׂאִין שׁוֹם מִמֶּשׁ בְּעִבּוּדָה זָרָה. וְכֵן אָמַר
הַכֶּתוּב (יִרְמְיָהוּ ב, יג) 'אֲתִי עֲזֹבוּ מְקוֹר מַיִם
חַיִּים לְחֻצֵּב לָהֶם בּוֹרוֹת נְשָׁבְרִים' וְכו'.

ר"ה עשו). וְרַק הָעֶרֶב רַב עָשָׂאוֹהוּ לְשֵׁם
עִבּוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ, וּמִשׁוֹם הָכִי הוֹעִילָה
טַעֲנָה זוֹ לַמִּשָּׁה.

אָבֵל כְּשֶׁעָבְדוּ עִבּוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

אָבֵל כְּשֶׁעָבְדוּ עִבּוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ וּפְרָקוּ
עוֹל מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרְךְ, וְכִמּוּ שִׁכְתוֹב בְּפִרְשָׁתוֹ
'יִנְבָּחוּ לְשָׁדִים לֹא אֱלֹהִי, אֲדָרְבָּא חֲמור יוֹתֵר
הָעוֹן שְׁלָהֶם, לְפִי שָׂאִין שׁוֹם מִמֶּשׁ בְּעִבּוּדָה
זָרָה. וְכֵן מִצִּינוּ שְׁאָמַר הַכֶּתוּב (יִרְמְיָהוּ ב, יג)²
'אֲתִי עֲזֹבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים לְחֻצֵּב לָהֶם בּוֹרוֹת
נְשָׁבְרִים' וְכו', שֶׁאִם יִמְרִירוּ יִרְאֵתָם בְּכִיּוּצָא
בָּה, יֵשׁ כֹּאן רַעָה אַחַת, שֶׁעֲזָבוּ אֶת הַקֶּב"ה.

וְרַק הָעֶרֶב רַב עָשָׂאוֹהוּ לְשֵׁם עִבּוּדָה זָרָה
מִמֶּשׁ³.

וּמִשׁוֹם הָכִי, שִׁישְׂרָאֵל הִתְכוּוֹנוּ רַק
שֶׁהֶעֱגַל יִהְיֶה לָהֶם מִנְהִיג, שֶׁמְבִיא לָהֶם אֶת
הַהִשְׁפָּעָה הָאֱלֹהִית, וְהִיוּ סִבּוּרִים שְׁמוֹתָר
לְעִשׂוֹת כֵּן, לִכֵּן הוֹעִילָה טַעֲנָה זוֹ לַמִּשָּׁה,
שֶׁאִין לוֹ לְהַקְב"ה לְהַעֲנִישֵׁם בְּעוֹנֶשׁ חֲמור,
כִּיּוֹן שֶׁאִין בּוֹ מִמֶּשׁ².

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

יא. זֶה לִשׁוֹן הָאֵבֶן עוֹרָא (שְׁמוֹת לֵב, א בְּפִירוּשׁ הָאֵרֶן,
שֶׁלְדַבְּרִיו צִיּוֹן הִיפָּה תוֹאֵר), גַּם יִשְׂרָאֵל לֹא בִקְשׁוּ עֲבוֹדַת
גִּלּוּלִים, רַק חֲשָׁבוּ, שֶׁמֶת מִשָּׁה שֶׁהִסִּיעַ מִיָּם סוּף,
כֹּאשֶׁר פִּירְשָׁתִּי. וּמֵלֶת 'אֱלֹהִים', כְּבוֹד חוֹנָה בְּצוֹרֵת
גִּיּוּה. וְכִכֵּה אִמְרוּ, 'אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ' (שְׁמוֹת לֵב, א).
וְאֵם תִּשִּׁים לִבְךָ אֶל הַמִּסַּע הָרִאשׁוֹן, אִז תִּבִּין זֶה. וְהִנֵּה
לְכַבּוֹד הַשֵּׁם נַעֲשֶׂה, עַל כֵּן בָּנָה אֶהְרֹן מִזְבֵּחַ לִפְנֵינוּ,
וְהִכְרִיז שִׁיבְחוּ מִחוּר לְכַבּוֹד הַשֵּׁם וְכו'. וְזֶהוּ 'אֵתָה
יִדְעַת אֵת הַעֵם כִּי בָרַע הוּא' (שֵׁם לֵב, כב), כִּי אֵינִי לֹא
עֲשִׂיתִי רַע לָהֶם, כִּי לֹא בִקְשׁוּ רַק אֲשֶׁר יִלְךְ לִפְנֵיהֶם,
וְלִכְבוֹד הַשֵּׁם עֲשִׂיתִיו. רַק בְּעִבּוּר שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ מְעוֹרְבִים
עִם עַרְבֵי רַב, וְזֶהוּ 'כִּי בָרַע הוּא', וְלֹא אָמַר 'רַע הוּא'.
וְחֲשָׁבוּ מַעֲטִים מִישְׂרָאֵל שֶׁהִיָּתָה עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים,
וְהִבְיָאוּ זִבְחִים וְהִשְׁתַּחֲווּ לוֹ וְאִמְרוּ 'אֱלֹהִי אֱלֹהֵיךְ
יִשְׂרָאֵל' (שֵׁם לֵב, ד). וְאֵל תִּתֵּם בְּעִבּוּר שֶׁהַכְּתוּב אוֹמֵר
(שֵׁם לֵב, ז-ח) 'כִּי שִׁחַת עִמָּךְ סָרוּ מִהֶר', כִּי לֹא כְּתוּב
'כֹּל עִמָּךְ'. וְכֵן כְּתוּב בְּתוֹלְדוֹת יִצְחָק (לְהִרְבִּי יִצְחָק קָאֵרוּ
'זַ"ל, שֵׁם לֵב, א). וְרֹאה יִלְקוּט שְׁמַעוֹנִי (דְּבָרִים רִמּוֹ
תִּתֵּן) שְׁמִיִּחַס אֶת עֵיקַר חֲטָא הָעֶגֶל לְעַרֵב רַב.
יב. שְׁכִינֵן יִשְׂרָאֵל הִתְכוּוֹנוּ רַק שֶׁהֶעֱגַל יִהְיֶה לָהֶם
כִּמּוֹ מִנְהִיג, וְהָרִי מִה שֶׁאִסֵּר ה' לְעִשׂוֹת כֵּן, אוֹלִי הוּא
רַק לְפִי שֶׁאִין בּוֹ תוֹעֵלָת, וְאִילוּ הֵם הָיוּ סִבּוּרִים
בְּטַעֲוֵה שֶׁהִיָּה בּוֹה תוֹעֵלָת, וְלִפְנֵי טַעֲוֹתָם אָף הַקֶּב"ה
לֹא הִיָּה מַחֲשִׁיב זֹאת לְחֲטָא, וְעַל כֵּן טַעֲנָה מִשָּׁה, שֶׁאִינוּ
רְאוּיִ שֶׁהַקֶּב"ה יַעֲנִישׁ אוֹתָם כֹּל כֵּךְ עַל חֲטָא זֶה, מִה
שֶׁאִין כֵּן בְּעִנְיָן חֲטָא עֲבוּדָה זָרָה, וְכַדְּבָרִי רַבְּנוּ לְהֵלֵן
בְּהַמְשָׁךְ. עַל פִּי יִפָּה תוֹאֵר הַזֶּה¹. יג. לִשׁוֹן
הַפִּסְקוֹ, 'כִּי שְׁתִּים רָעוֹת עָשָׂה עִמִּי אֲתִי עֲזָבוּ מְקוֹר
מַיִם חַיִּים לְחֻצֵּב לָהֶם בּוֹרוֹת נְשָׁבְרִים אֲשֶׁר לֹא
יִדְ. עַל פִּי רִש"י שֵׁם.

מִמֶּשׁ בְּעִבּוּדָה זָרָה יֵשׁ לְקַנָּא יוֹתֵר וְכו'. לִכֵּן נִרְאָה,
שֶׁלֹּא בֹא לְהַצִּילֵם מִהַחֲטָא לְגִמְרִי, אֲלֹא טַעַם דְּבָרִיו,
שֶׁאִין חֲטָא עֲבוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ כְּנִרְאָה מִמַּעֲשֵׂהוּ, אֲלֹא
שֶׁחֲשָׁבוּ הָיִיתָ אִיזָה שְׁפַע מוֹשַׁע עֲלֵיהֶם מִכֵּחַ
הָעֲלִיוֹנִים בְּמַעֲשֵׂה הָעֶגֶל, וְחֲשָׁבוּ שֶׁכִּמּוֹ שֶׁהָאֵדָם צָרִיךְ
לְהִשְׁתַּדֵּל בְּאִפְשָׁר בִּידּוֹ לְהַקְרִיב הַתּוֹעֵלָת וְלְהַרְחִיק
הַנּוֹזֵק, כִּךְ יִאֲוֹת לָהֶם לְעִשׂוֹת זֶה אַחֵר שֶׁנִּפְקַד מִשָּׁה,
וְהֵם כְּמִכְנִים עֲצָמִם לְקַבֵּל הַשְּׁפָעָה ה', כִּמּוֹ שֶׁמְחֻיִּיב
כֹּל אָדָם לְהַכִּין עֲצָמוֹ כְּרָאוּי לוֹ, וְנִקְרָא בּוֹה מְסִייעַ
בְּכַח הַהִשְׁגָּחָה, עַל דֶּרֶךְ 'רוֹכֵב שְׁמִים בְּעוֹרֶךְ' (דְּבָרִים
לג, כו), הִיָּה לֵךְ לְעוֹרֵנִי, כִּי לֹא בִקְשׁוּ רַק מִנְהִיג אֲשֶׁר
יִלְךְ בְּפִנְיֵהֶם בְּמִקּוֹם מִשָּׁה, וְעַרְבֵי רַב הוּא שֶׁחֲשָׁבוּהוּ
לְעִבּוּדָה זָרָה, כְּדִפְרִישׁ הָאֵבֶן עוֹרָא, וְכֵן בִּיאֲרֵתִיו בִּיפָּה
עִינִים (פִּרְשָׁת כִּי תִשָּׂא) אֲשֶׁר לִי. וְאָף עַל גִּבּ שֶׁמְכַל
מִקּוֹם חֲטָאוֹ, אַחֵר שֶׁה' הוֹדִירָם מִכֹּל פֶּסֶל וְכו', מְכַל
מִקּוֹם אֵינֶן רְאוּיִן לְכַלּוֹן תְּרוּן כְּעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה
וְכו', וְזֶה שֶׁאִמְרוּ בְּשַׁעָה שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֶגֶל,
בִּיקֵּשׁ הַקֶּב"ה לְכַלּוֹתָם, כְּלוֹמֵר, כִּנְגֵּד מִה שֶׁבִּיקֵּשׁ
לְכַלּוֹתָם, בְּאוֹתָה שַׁעָה טַעֲנָה מִשָּׁה 'לִמָּה ה' יִחְרָה אִפְךָ'
בְּחֵרוֹן אָף כּוֹה, לִמָּה אַחֵר שֶׁלֹּא כִּיּוֹנוֹ אֲלֹא לְקַבֵּל
הַשְּׁגָחָת עַל יְדּוֹ וְכו', וְהִשִּׁיב ה' כִּי זֶה טַעֲוֹת וְשִׁטּוֹת
כְּחוֹשְׁבִים זֶה, כִּמּוֹ שֶׁכָּתַב הָרִב [הַרְמַב"ם] בְּהַלְכוֹת
עֲבוּדָה זָרָה (פ"א ה"טז), שֶׁכֵּל הַחוֹשֵׁב שִׁישׁ מִמֶּשׁ
בְּמַעֲשִׂים אֵלוֹ אֲלֹא שֶׁהַתּוֹרָה אִסְרָתָם, הוּא סָכֵל וְטוֹעָה,
כִּי אֵין מִמֶּשׁ בְּכָל דְּבָרִים אֵלוֹ וְכו', וְהִשִּׁיב מִשָּׁה רַבִּינוּ
ע"ה וְכו', דֶּהֱשֵׁתָ יֵשׁ לְהַקֵּל יוֹתֵר בְּחֲטָאִם, שֶׁמֵּאֲחֵר
שֶׁמָּה שֶׁאִסֵּר ה' הוּא מִה שֶׁאִין בּוֹ תוֹעֵלָת, אִם כֵּן אִילוּ
הִיָּה בּוֹ אִיזָה תוֹעֵלָת אוֹלִי לֹא הִיָּה אוֹסְרוֹ וְכו', אִם כֵּן
אֵלָה שֶׁעָשׂוּ בְּחֲשֶׁבֶם לְקַבֵּל תוֹעֵלָת, אֵין בָּהֶם חֲטָא
זוֹלָת הַטַּעֲוֹת שֶׁחֲשָׁבוּ שֶׁהִיָּה בּוֹה תוֹעֵלָת וְכו'.

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

אבל עכשיו ש'אותי עזבו', שאני מקור מים חיים, ללכת אחרי העכו"ם, שדומים לבורות של מים מכוונסין ונשברין ונסדקין, ומימיהם נבלעים בסדקיהם, הרי יש בכך 'שתים רעות'.

ובזה מיושבים דברי רש"י על פי התרגום, שאכן משום שעבדו עבודה זרה למי שאין בו שום כח ותועלת, כעס עליהם הקב"ה ביותר.

פִּרְשֵׁת וְזֹאת הַבְּרָכָה

ז

וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חִלְקֵת מַחֲקֶק (עמק יהושע לרבי יהושע פאלק זצ"ל, כפרשתינו), **כָּכָאן מִשְׁמַע שְׁהַטַּעַם שָׂרָאָה לְפָל חֶלֶק בְּאַרְץ סִיחוֹן** (דברים לג, כא), **פֶּרֶשׁ רִשְׁי, רָאָה לְפָל לוֹ חֶלֶק בְּאַרְץ סִיחוֹן וְעוֹג, שְׁהִיא רֵאשִׁית כְּבוֹשׁ הָאָרֶץ, 'כִּי שָׁם חִלְקֵת', כִּי יָדַע אֲשֶׁר שָׁם בְּנִחְלָתוֹ חִלְקֵת שָׂדֶה קְבוּרַת 'מַחֲקֶק', וְהוּא מוֹשֶׁה, עכ"ל.**

פסוק 'וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חִלְקֵת מַחֲקֶק' כי שם' וכו' פירוש רש"י ראה לטל לו חלק בארץ סיחון ועוג

זֶרַע שִׁמְשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

ז

עֵיקֶר דַּצוֹן בְּנֵי גַד לִנְחֹל בְּאַרְץ סִיחוֹן וְעוֹג הִיא מִפְּנֵי שִׁמְשׁוֹן דְּבִינוּ יִיקָבֵר שָׁם

ה'מַחֲקֶק' - ה'סופר', וְהוּא מוֹשֶׁה - שִׁנְקָרָא 'מחוקק', על שם שכתב את כל התורה מפי הקב"ה^א, עכ"ל^ב.

בחירת בני גד בארץ סיחון ועוג מפני קבורת משה או מפני מקנה רב שלהם

על הפסוק (דברים לג, כא)^א **וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חִלְקֵת מַחֲקֶק כָּכָאן, פֶּרֶשׁ רִשְׁי, שִׁבְט גַּד, רָאָה - בְּחַר, לְפָל לוֹ חֶלֶק בְּאַרְץ סִיחוֹן וְעוֹג שֶׁבַעבֵּר הִירְדוֹן, שְׁהִיא רֵאשִׁית - תַּחֲלִית כְּבוֹשׁ הָאָרֶץ. וְהַטַּעַם שֶׁבַחֵר לַעֲצָמוֹ חִלְקֵת אֶרֶץ זו לִנְחֹלָה, 'כִּי שָׁם חִלְקֵת', כְּלוֹמֵר, כִּי יָדַע גַּד בְּרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ^ב, אֲשֶׁר שָׁם בְּנִחְלָתוֹ מִצְוִיָּה חִלְקֵת שָׂדֶה קְבוּרַת**

מִקְשִׁים הַמִּפְרָשִׁים (עמק יהושע לרבי יהושע פאלק זצ"ל, כפרשתינו)^א על דברי רש"י, **שֶׁכָּכָאן מִשְׁמַע, שְׁהַטַּעַם שָׂרָאָה גַּד לְפָל חֶלֶק בְּאַרְץ סִיחוֹן וְעוֹג, הוּא לְפִי שְׁנִידַע שְׁעֵתִיד מוֹשֶׁה לְקָבֵר שָׁם. וְאֵילּוֹ לְעִיל בְּפִרְשֵׁת מִטּוֹת אֵיתָא טַעַם אַחֵר, דְּכָתִיב (במדבר לב, א)^א 'וּמִקְנֶה רַב הָיָה לְבָנֵי רְאוּבֵן וְלְבָנֵי גַד עֲצוּם מְאֹד',**

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

קושייתו, ועיין שם מה שתירץ. וראה עוד, חן טוב (פרשת מטות), שעמד בזה. האלשיך כתב לפרש הפסוק, ובדבריו מיישב הקושיא, וביאר וירא ראשית לו', כלומר, טרם וראשית הביטו אל הנוגע אל מקנהו, ראה והביט לו לעצמו ולהנאתו. וזהו וירא ראשית לו'. ומה הוא אשר הביט לו, שהוא דבר הנוגע לו, שעל כן בחר במקום ההוא, הלא כי שם חלקת מחוקק ספון, ורצה להסתופף בצלו. ועיין שם שביאר, מה יתן ומה יוסיף לגד היות משה קבור שם, שאין שם רק הגוף, אך נפשו עולה מעלה מעלה, ומה יסכון לגד מה שנפשו בעולמות העליונים. וראה דעת זקנים, שנראה מדבריהם שרק

א. לשון הפסוק, וַיֵּרָא רֵאשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חִלְקֵת מַחֲקֶק סָפּוֹן וַיֵּתָא רֵאשִׁי עִם צִדְקָת ה' עֲשֶׂה וּמִשְׁפָּטִיו עִם יִשְׂרָאֵל. ב. על פי דברי דוד (להט"ז, כאן). ג. ראה פסיקתא זוטרתא (כפרשתינו סה, ב) שכתב כן. והוסיף להקשות, שהרי משה רבינו נקבר בהר נבו שהוא בחלקו של ראובן, ועיין שם מה שתירץ. וראה בזה בשפתי חכמים (ברש"י שם). ד. זה לשונו, וקשה, דכאן משמע דהטעם ראה ליטול חלק בארץ סיחון ועוג, ידיע ששם קבר משה, ולעיל בפרשת מטות איתא טעם אחר, דכתיב וּמִקְנֶה רַב הָיָה לְבָנֵי גַד וּבְנֵי רְאוּבֵן, דמשמע דהטעם הִיא מִקְנֶה רַב, וְלֹא מִחֲמַת קְבוּרַת מוֹשֶׁה. וּבִשְׁעַר הַחֲצַר (סימן שעט) הביא

ראובן ולבני גד, הקדים ראובן, לפי שהיה הבכור וכו', ועיין שם. דמשמע מזה שאף על פי שהיה לו לראובן מקנה רב, לא היה מבקש ארץ סיחון ועוג, אם גד לא היה נותן לו העצה. ואם כן, טעם 'מקנה רב' אינו טעם פדאי, אלא ששבת גד שידע ששם חלקת מחקק, משום הכי נתן העצה לראובן.

ראובן, דמשמע שהטעם היה מחמת מקנה רב, ולא מחמת קבורת משה. ויתרין במה שכתב הרמב"ן בפרשת מטות (שם פסוק ב), שגבי גד הם נתנו העצה לבני ראובן לבחור להם ארץ סיחון ועוג, שכן מצינו שבכל הפרשה מופיר הכתוב בני גד קדם בני ראובן, ורק בפסוק ראשון 'ומקנה רב היה לבני

זרע שמשון המבאר

לבני ראובן ולבני גד, הקדים הפסוק, את ראובן לפני גד, לפי שהוא היה הבכור וכו' וראוי לכבדו ולהקדימו, ועיין שם.

דמשמע מזה - מדברי הרמב"ן בביאור הכתובים שהוזכרו בני גד תחילה, שאף על פי שהיה לו לראובן מקנה רב, מכל מקום לא היה מבקש את ארץ סיחון ועוג לצורך מקום מרעה למקנהו, אם גד לא היה נותן לו העצה להעדיף את ארץ סיחון על ארץ ישראל, לצורך המרעה". ואם כן, מבואר מכך, שטעם 'מקנה רב', אינו טעם פדאי [מספיק] כשהוא בפני עצמו, שבעבור זה יבקשו לנחול שם, בין לבני ראובן ובין לבני גד. אלא מוכרח לומר שהיה כאן טעם נוסף, והיינו ששבת גד לפי שידע ששם נמצא חלקת קבורתו של 'מחקק' - משה, משום הכי נתן העצה לראובן, שגם הוא יבקש

דמשמע שהטעם של בני גד היה מחמת מקנה רב - רוב הבהמות שהיה להם, והוצרכו לארץ סיחון ועוג שהיתה מקום ראוי למרעה בהמתם, ולא מחמת ששם היה מקום קבורת משה.

טעם 'מקנה רב' לא היה העיקר
רק הטעם של קבורת משה

ויתרין הקושיא, בהקדם מה שכתב הרמב"ן בפרשת מטות (שם פסוק ב), שגבי גד הם נתנו העצה לבני ראובן לבחור להם את ארץ סיחון ועוג, שכן מצינו שבכל הפרשה של בני גד ובני ראובן, אף שהיה ראוי להקדים בפסוק את בני ראובן, שהיה הבכור, מכל מקום מופיר הכתוב בני גד קדם בני ראובן, ומוכח מכך שהם היו העיקר בבקשת הנחלה בארץ סיחון ועוג, ורק בפסוק הראשון שם 'ומקנה רב היה

ציונים ומקורות

בני גד, כי הם נתנו העצה הזאת, והם היו המדברים תחלה למשה בנחלה הזאת, והם היו גבורים יותר מבני ראובן, כמו שנאמר (שם לג, כ) 'וטרף זרוע אף קדקוד', ולפיכך לא היו יראים לשבת לבדם בארץ הזאת מפני יושבי הארץ. וראה גם במדרש (במד"ר כו, יב), וכן בני גד ובני שמעון, אף הם היו בעלי מריבה. וביאר בחידושי הרד"ל, שהכוונה שבחרו להם את ארץ הגלעד, שהם היו העיקר בזה, ובני ראובן היו טפלים להם. ז. מפני שבני גד היו גבורים יותר מבני ראובן, ולא היו יראים לשבת לבדם בארץ הזאת, מפני יושבי הארץ. [ורבינו מבאר רק לפי דיוק הרמב"ן, אולם שלא לפי טעמו זה, ראה הערה הבאה]. ח. ואף שהרמב"ן נתן טעם לחלק בין

משום שידעו, ששם תהיה קבורת משה, בטחו שכודאי לא יחזור המקום לעמון ומואב, ונתרצו לבחור בו. ולפי זה, אף מה שאמר הכתוב 'כי שם חלקת מחוקק ספון', אין זה עיקר הטעם, אלא רק שמחמת כן לא חשש שיטלוהו ממנו לאחר זמן. ה. לשון הפסוק, 'ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה'. ו. לשון הרמב"ן, 'ויבואו בני גד ובני ראובן', הקדים הכתוב בני ראובן בפסוק הראשון 'ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד', כמשפט, כי הוא הבכור וכן הגבירה, וכן כשיספר הכתוב המעשה הזה יאמר (דברים ג, טז) 'ולראובני ולגדי נתתי'. אבל בכל הפרשה הזו יקדים

וְלִפִּי שֶׁהַטַּעַם זֶה תָּלוּי בְּמִיתָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְלֹא הָיָה מִן הָרְאוּי לְהַזְכִּירוֹ. וְעוֹד, שֶׁלֹּא הָיָה מוֹעִיל רַק לְבָנֵי בְּפֶרֶשֶׁת מִפְּטוֹת הַזִּכְרִי הַטַּעַם שֶׁל מִקְנֵה רֶב, וְכֵן רָמַז הַטַּעַם הָאֶחָד, וְשִׁנְיָתָם אֲמַת.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

גַּד הָיָה שֶׁגַם בְּנֵי רְאוּבֵן יָבוֹאוּ עִמָּם לְנַחֵל בְּאֶרֶץ סִיחֹן²¹. מֹשֶׁה הָכִי, שֶׁם בְּפֶרֶשֶׁת מִפְּטוֹת - כְּשֶׁנִּכְתְּבָה בְּקִשְׁתָּם מִמֶּשֶׁה לְנַחֵל שֶׁם, הַזִּכְרִי הַכְּתוּב אֶת הַטַּעַם שֶׁל 'מִקְנֵה רֶב' כִּי זֶה הַטַּעַם שֶׁאִמְרוּ לְמֹשֶׁה כְּשֶׁבָקְשׁוּ מִמֶּנּוּ לְנַחֵל שֶׁם, וְכֵן - בְּבִרְכַּת מֹשֶׁה, רָמַז הַטַּעַם הָאֶחָד שֶׁל מִקְנֵה רֶב, שֶׁעִיקָר כוֹוֶנָה בְּנֵי גַד בְּבִחִירָתָם בְּאֶרֶץ סִיחֹן וְעוֹד, הִתְהַלֵּךְ לִפִּי שֶׁשֶׁם הָיָה מִקְנֵה רֶב, וְרַק נִסְתִּיעֵנוּ עִם טַעֲנַת 'מִקְנֵה רֶב', וְשִׁנְיָתָם - שְׁנֵי הַטַּעֲמִים שֶׁל 'מִקְנֵה רֶב' וְשֶׁל מִקְנֵה קְבוּרָת מֹשֶׁה, הֵם אֲמַת, וּמִפְּנֵי שְׁנֵי הַטַּעֲמִים יָחִיד, בְּקִשׁוֹ בְּנֵי גַד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְנַחֵל שֶׁם.

לְנַחֵל בְּעֵבֶר הִירְדֵן, בְּטַעֲנָה שֶׁמִּקְנֵה זֶה רְאוּי לְמַרְעָה בְּהַמְתָּם, בְּשִׁבְלֵי שִׁיּוּכָלוּ גַם בְּנֵי גַד לְטַעֲוֹן כֵּן לִפְנֵי מֹשֶׁה, וְכִדְלָהֶן²².

הַטַּעַם שֶׁבְּנֵי גַד לֹא הִזְכִּירוּ אֶת הַטַּעַם שֶׁל קְבוּרַת מֹשֶׁה

וְלִפִּי שֶׁהַטַּעַם הַזֶּה שֶׁל מִקְנֵה קְבוּרַת מֹשֶׁה, הַכְּתוּב בְּפֶרֶשְׁתָּנוּ, תָּלוּי בְּמִיתָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְלֹא הָיָה מִן הָרְאוּי לְבָנֵי גַד לְהַזְכִּירוֹ כְּשֶׁדִּיבְרוּ אֶל מֹשֶׁה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִצְעֲרוּהוּ שְׁעֵתִיד לְמוֹת וּלְהַקְבֵּר שֶׁם וְלֹא יִכְנַס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל²³. וְעוֹד, שֶׁאִם יִכְוֹלִים הָיוּ בְּנֵי גַד לִזְמַר לִפְנֵי מֹשֶׁה אֶת עִיקָר טַעֲמָם מִפְּנֵי קְבוּרָתוֹ²⁴, מִכָּל מִקְנֵה, לֹא הָיָה מוֹעִיל טַעַם זֶה רַק לְבָנֵי גַד - שֶׁמֶשֶׁה רְבִירוֹ נִקְבֵּר בְּנַחֲלָתָם²⁵, וְלֹא לְבָנֵי רְאוּבֵן, וְרִצּוֹנָם שֶׁל בְּנֵי

צִיּוֹנִים וּמִקְוֹדוֹת

זֶה מִשּׁוֹם הַמִּקְנָה, אֲלֵא מִשּׁוֹם דִּידְעוּ שֶׁשֶׁם יִהְיֶה קְבוּרַת מֹשֶׁה רְבִירוֹ ע"ה, כְּדֶרֶשׁ"י בּוֹזֹאת הַבְּרָכָה עַל 'כִּי שֶׁם חִלַּק מַחֲזֹק סִפּוֹן', אֲבָל הָרִי לֹא יִכְלוּ לְגַלּוֹת זֹאת לְמַרְע"ה שֶׁלֹּא יִצְעֲרוּ אוֹתוֹ, וּבִפְרָט כִּי כַּעַת סִבֵּר מַרְע"ה שֶׁהוּא הַנְּדִיר וְיִכְוֹל לִיכְנַס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלִזְמַת אוֹמֵר הַכְּתוּב (בְּמִדְבָּר לֵב, ב) 'וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו, שֶׁתְּכַלִּיתֶם הִיָּה לְהִיָּתֵם קְרוֹב עִם מֹשֶׁה רְבִירוֹ ע"ה, רַק שֶׁלֹּא יִכְלוּ זֹאת לְהַגִּיד בְּפִיָּהֶם, לִזְמַת וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו גִּדְרוֹת צֹאן נִבְנָה וְגו', אֲבָל כוֹוֶנָתָם וְתַכְלִיתָם הִיָּה מִטַּעַם הַנִּל. אֲלֵא בְּאֶלְשִׁיךְ (בְּמִדְבָּר שֶׁ) כְּתִב סִבְרָא לְהִיָּךְ מִסְבֵּרָת רְבִירוֹ, שֶׁאִמְרוּ בְּלִבָּם, שְׁדִּבְרֵי זֶה יֵאוֹת לְמֹשֶׁה לִיאֲמַר, כִּי יִשְׁמַח בְּבִקְשֵׁתֵינוּ חֲלָקָתוֹ אֲשֶׁר הוּא סִפּוֹן שֶׁם. יא. וְכִסְבֵּרָת הָאֶלְשִׁיךְ, שֶׁהוּבָא בְּהַעֲרָה לְעִיל בְּסִמּוֹךְ. יב. וְכִמּוֹ שֶׁאִמְרוּ הַכְּתוּב כֹּאן, וְכִפִּי שֶׁמְבֹאֵר בְּפִסְקִיתָא, שְׁצִיּוּן לְעִיל בְּדִבְרֵי רִש"י. וְזֶה לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (סוֹטָה יג, ב), וְהִיָּךְ מֹשֶׁה קְבוּר, בְּחִלְקוֹ שֶׁל גַּד, דְּכִתִּיב 'וַיִּרָא אִשִּׁית לוֹ' וְכו'. יג. שֶׁלֹּא רָצוּ לְחַלֵּק עִצְמָם מִשְׁאֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא אִם כֵּן יִהְיוּ עִמָּם בְּנֵי שֶׁבֶט נֹסֶף.

הַשְּׁבִטִים, שְׁבִנֵי גַד הָיוּ גְבוּרִים יוֹתֵר, מִכָּל מִקְנֵה, כוֹוֶנָת רְבִירוֹ לְלַמּוֹד מִדְּבָרָיו רַק אֶת הַדִּיּוּק שְׁבִנֵי גַד נִתְּנוּ הַעֲצָה לְבָנֵי רְאוּבֵן, אֲלֵא מִפְּרָשׁ בְּאֹפֶן אֲחֵר, שֶׁמִּעֲצָמָם לֹא הָיוּ מְבַקְשִׁים חֵלֶק שֶׁם, וּבִקְשׁוּ רַק אֲחֵר שֶׁקִּבְּלוּ עַצְהָ מִבְּנֵי גַד, וּמוֹכַח שֶׁבּוֹדָאֵי לָהֶם הִיָּה טַעַם מַעֲוָלָה יוֹתֵר מֵהֶם, וְהִיָּינוּ מִשּׁוֹם קְבוּרַת מֹשֶׁה בְּחֵלֶק נִחֲלָתָם. ט. וְאִפְשָׁר, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ יִכְוֹלִים לִזְמַר לְמֹשֶׁה שֶׁהֵם רֹצִים אֶת הַמִּקְנֵה מִפְּנֵי קְבוּרָתוֹ שֶׁם, וְהוֹצִיָּרוּ לִזְמַר לוֹ טַעֲנַת 'מִקְנֵה רֶב', לִכֵּן הוֹכִרְחוּ לְשִׁתֵּף בְּעַצְהָ זֶה אֶת בְּנֵי רְאוּבֵן שֶׁגַם לָהֶם הִיָּה מִקְנָה רֶב, בְּשִׁבְלֵי שֶׁלֹּא יִכְוִיחוּ לָהֶם מִבְּנֵי רְאוּבֵן שֶׁאִם שִׁישׁ לָהֶם מִקְנָה רֶב, אֵינֶם חוֹשְׁשִׁים מִלְּהִיכְנַס לְאֶרֶץ מִפְּנֵי כֵן. [וּמִשְׁמַע קֶצֶת מִדְּבָרֵי רְבִירוֹ, שֶׁאִמְרוּ בְּנֵי גַד לְבָנֵי רְאוּבֵן שֶׁעִיקָר כוֹוֶנָתָם לְנַחֵל שֶׁם, הוּא מִפְּנֵי קְבוּרַת מֹשֶׁה שֶׁם, וְרַק לְמֹשֶׁה לֹא אִמְרוּ כֵן]. י. כַּעֲיִן דְּבָרֵי רְבִירוֹ, כְּתִב בְּסִפְּרָא נַחֲלֵי מִיָּם לְהַגִּיר"מ מְבָרִיסָא זַ"ל (פֶּרֶשֶׁת מִטוֹת), 'וַיִּגְשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו גִּדְרוֹת צֹאן נִבְנָה לְמִקְנֵינוּ פֶּה', שֶׁטַּעֲמָם הִיָּה, דְּבָנֵי גַד וּבְנֵי מִנְשֶׁה, לֹא ח"ו שֶׁמֶאֱסוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבְחָרוּ בְּמִקְנֵה

ספר 'זרע שמשון' המנוקד

בהוצאה
מפוארת מאירת
עינים ועוד
הרבה מעלות

להשיג בכל חנויות הספרים
347-496-5657 02-80-80-500

בספר המנוקד הלאחד הוא תענוז

מתוך ברכת
והבטחת הרב המחבר
רבנו שמשון חיים נחמני זלה"ה
בבקשתו ותחינתו

בהקדמת ספריו 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

'למען אחי רעי ותלמידי ישאו את שמי על שפתם, ועל הטוב יזכר שמי
בפיהם אחר מותי, כאשר בעשר לשונות של תפילה אני מחלה פניהם,
ובעל הגמול ישלם במיטב חי אריכי ומזוני טפי לגומלי חסדים טובים.'

* * *

'כאשר אני מחלה פניהם בעשר לשונות של תפילה לברור המנה היפה
אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה
לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמתי, וצדקה תהיה להם וצדקתם
תעמוד להם לאכול בעוה"ז ולשבוע בעוה"ב, ובעל הגמול ישלם בזכות
זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.'

* * *

'ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת
במותב תלתא, בני חיי ומזוני טבי.' 'ועיניכם תראינה בנים בני בנים
כשתילי זיתים סביב לשולחנכם, חכמים ונבונים, ובתים מלאים
כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם.'

- מספרי רבנו שיצאו לאור על ידי 'האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון' •
לפרטים: ארץ ישראל 05271-66450 * 02-80-80-500 ארה"ב 347-496-5657